

Ahmet T. Kuru, “Meclis, Yargıç Seçimlerinde Mülakat Yapmalı,” *Radikal*, 27 Ekim 2010.

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Anayasa Mahkemesi’ne üye seçmesi kuvvetler arası kontrol ve demokratikleşme adına atılmış bir adımdır. Fakat iki üyenin seçimindeki süreç medyada belirli tenkitlere maruz kalmıştır. Bu tenkitler içinde en çok haklılık payı olan nokta seçilen adayların yeterince tanınmadan, AK Parti grubunun üç adaydan birine destek vermesi ile seçimin sonuçlanmış olmasıdır. Bu tercihin hangi kriterlere göre yapıldığı bilinmediğinden seçim süreci yeterince şeffaf olmamıştır.

Bundan sonraki seçimlerde milletvekilleri adı konulmamış bir grup kararı yerine kişisel tercihleri ile oy verirlerse seçim süreci daha demokratik ve seçilen adayın mesruiyeti de çok daha güçlü olacaktır. Bu yöndeki bir düzenleme için “Amerika’yi yeniden keşfetmeye” gerek yoktur. Meclisten geçen kanunları bir yüksek mahkemenin denetlemesi gelenegini başlatan ve dünyaya bu konuda öncülük eden ABD örneğini incelemek öğretici olacaktır. Amerikan sisteminin Türkiye’deki mahkemeye üye seçim sürecine nasıl bir katkıda bulunacağını incelediğimizde karşımıza çıkan en önemli olgu “mülakat” kurumudur.

ABD’de Yüksek Mahkeme’deki dokuz hakimlikten birisi boşaldığında ABD Başkanı istediği bir adayı önermekte, bu aday Senato’nun Yargı Komitesi tarafından mülakata tabii tutulmakta ve oylanmakta, bu aşamaya geçilirse Senato Genel Kurulu’nda yapılan oylama ile adayın mahkeme üyeliği oylamaya katılan Senatorların çoğunluğunun oyu ile kabul veya reddedilmektedir. Son derece şeffaf işleyen bu süreçte Senato’da günler süren mülakat ve tartışmalar televizyondan canlı yayınlanmakta ve medyada aday hakkında lehte ve aleyhte görüşler açıklanmaktadır. Başkan’ın aday göstermesinden Senato’nun onayına kadar aylar geçmektedir; en son adayın onaylanması üç ay sürmüştür. 1789’dan bu yana uygulanan bu süreçte Başkanlar tarafından önerilen toplam 159 adaydan 123’ü kabul edilmiş, 36’si ise reddedildiğinden yerlerine yeni adaylar önerilmiştir.

Görüldüğü gibi ABD’de Yüksek Mahkemenin tüm hakimleri yürütme (Başkan) ve yasama (Senato) tarafından yargıya herhangi bir danışma olmadan atanmaktadır. Federal Hakimler de benzer bir süreçle seçilmektedirler. Bu açıdan ABD’de bir yargı oligarsisi bulunmamaktadır. Hakimlerin ideolojiden arınmış oldukları gibi bir düşünce de mevcut değildir. Amerikan Yüksek Mahkemesi’ne Cumhuriyetçi Başkanlar tarafından atanan üyelerin muhafazakar, Demokrat Partili Başkanlar tarafından atananların ise liberal olması beklenen bir sonuçtur. Hatta hakimlerin ideolojik eğilimlerine ve buna uygun olarak verdikleri kararlara göre numaralandırıldıkları saygın akademik çalışmalar mevcuttur. Başka bir ilginç nokta da Amerika’da Yüksek Mahkemenin “ele geçirilmesi” korkusunun çok yaygın olmamasıdır. Mahkemenin şu anki üyeleri arasında halkın çoğunluğunun tabii olduğu Protestanlığa bağlı hiç bir üye yok iken altı Katolik ve üç Yahudi hakim bulunmaktadır. Amerikan örneğinden Türkiye’ye bakıldığında son Anayasa değişikliği ile Meclis’in üç üye seçmesi olumlu bir adımdır. Öte yandan bu seçimin çok daha şeffaf ve kamuoyu önünde yapılması seçimin demokratik mesruiyetini artıracaktır.

Sayistay ve Barolar'dan gelen adayların direk Meclis Genel Kurulu'nda oylanması yetersiz bir yöntemdir. Daha doğru olan her üç adayın Meclis Adalet komisyonu üyeleri tarafından televizyonda canlı yayınlanan bir süreçte mulakata tabii tutulması, adayların geçmişlerinin ve özelliklerinin medyada tartışılması, ve neticede milletvekillerinin adaylar hakkında oluşan kişisel kanaatleri ışığında oy vermeleridir. Meclis'in öncelik edebileceği böyle bir şeffaf ve demokratik süreç, AYM'nin diğer dört üyesinin seçim sürecinin şeffaflaşmasına da örnek teşkil edebilecektir.